

Sárospataki Krónika

A Bodrog partján van egy város, ami úgy él mindenki emlékezetében, mint a Rákócziak ősi fészke, és mint a magyar kulturális és tudományos élet egyik legrégebb fellegvára, Sárospatak. A Habsburgok szemében rebellis fészek volt. Azzá tette a Rákóczi-vár, de még inkább azzá tette iskolája. Az az iskola, amely évszázadokon át nevelte a hazának hűségese fiait, olyan kiválóságokat, mint Kossuth, Szemere és Tompa. Ez az iskola nemcsak a magyar tudományos és kulturális élet fellegvára volt, hanem a szabadság s a magyar függetlenség fellegvára is. Mi tette azzá? Az a tanári kar, amely engedte a felvilágosodás szellemét, sőt hirtette magu is, s az az ifjúság, amely tudott lelkesedni minden nemesért és újért. Ez a szellem adta meg az iskola jellegét évszázadokon keresztül. Ez a szellem tette pataki diákká a Sárospatakon tanuló diákokat. Mert más ám Sárospatakon tanulni, mint pataki diáknak lenni. Ez utóbbi többet jelent, mint egyszerű diák. Ez jelent magyarságot, hazafiasságot, lelkes tudnivágyást, sőt a diákosínyekben való részvételt is. Hétköznapjai talán úgy teltek, mint más diák hétköznapjai. Mégis volt benne egy kis tűz, valami más. Tanult, mint más diák. Szórakozott, sőt mulatott is néha. De egy-egy mulatozás után pusztán szórakozásból megverték a német helyőrség katonáit. Büszke is, de öntudatos is. Még a legjobban tisztelt Kövy professzornak sem engedték meg, hogy gazembernek nevezze őket. És a büszke professzor volt az, aki bocsánatot kért tőlük.

Ilyenek voltak elődeink az iskolai életben. Fiatalok, vidámak, lelkesek és öntudatosak.

Hogyan cselekedtek nemzetünk fordulópontjain?

A reformkorban hévvel támogatják az újat. Lelkiesen üdvözlők a forradalmat. A szabadságharcban viszont mint vörössípkások öregbítik a pataki diák nevet. Az önkényuralom alatt ez az iskola áll ellen az osztrák iskolarendszer bevezetésének. Erre az iskolára mondja Ferenc József: „az iskola rossz volt, de lehet remélni, hogy jobb lesz.”

Erre pont az önkényuralom éveiben újja szervezi az ifjúsági önképzőkört, ami a pataki

szellem ébrentartását segíti elő. Ekkor indítja el ifjúsági lapját, hogy dokumentálja a pataki diákok tehetségét és törekvéseit.

Pataki diák, pataki szellem. Vajon ez már csak a múlté lenne? Felelet helyett nézzük meg, milyenek a mai diákok!

Vidámak ma is. Szeretik a modernet a zenében is. Sportolnak, sőt tanulnak is. Nem is eredménytelenül. Van bennük azonban egy kis közönyösség. Az ifjúság azonban mindig olyan, amelyenné nevelik. A régiéket, mint láttuk, tudta lelkesíteni a pataki szellem. A maiakat nem tudja? De igen. Csak a mának nincsenek a régi értelemben vett fordulópontjai. Nem kell részt venni szabadságharcban. Nem kell küzdeni az önkényuralom ellen. A hétköznapok viszonylag szürkébb, de azért éppen olyan fáradságos munkájában kell nekik helytállniuk.

A ma érdeklődése inkább a természettudományok felé irányul. Mélyebbek is a matematika, fizika, kémia, biológia terén felmutatott eredményeink. Alaposabb a ma, s kicsit hangzatosabb volt a régi.

Mégis ez nem jelenti azt, hogy nincs ideáljaink között Petőfi, Arany, Kossuth és Szemere, vagy éppen az iskoláinknak is nevet adó Rákócziak. Igenis, így él bennünk: Akkor lesz jó tudós valaki, ha össze tudja egyeztetni a hazaszeretetet a tudományok szeretetével. Az lehet igazán jó internacionalista, aki hazáját is igazán szeretni tudja.

Élnek ezek a gondolatok a mai Sárospataki diákokban is. S hogy mennyire így van, bizonyítja az Ifjúsági Önképzőkör szervezése, a Sárospataki Krónika megindulása, hogy egyre több nemes, hasznos kulturális rendezvényt igényel, hogy önkormányzatot és teret kér alkotó kedvének a mai pataki diák.

Nem akarunk csak hírnevükből élni. De fel akarjuk eleveníteni hagyományainkat. Azokat a hagyományokat, amelyek sajtóságot adtak ennek az iskolának. Azt akarjuk, hogy Sárospatakot ne csak régi hírneve alapján tartsák számon, de a jelen nagy-szerűségéért is.

Sándor Béla

Novella

25 év után

Messze dörögtek már Sárospataktól az ágyúk. Az utolsó német csapatok Kassa és Miskolc felé vonultak vissza. Az emberek alig mertek kimozdulni hajlékukból, vagy ha igen, sok siralmas képet láttak. A híd felrobbantva, a házak megrongálódva, s ráadásul az előítélet. Sátoraljaújhelyből szovjet csapatok érkeznek helyőrségként.

Parancsnokuk valami Jegor, vagy Jegorov?

December 26-án meg is érkeztek, néhányan látták is őket. Fiatal, mosolygós kapitány szállt ki előbb a harcokból. Szőke haja kibuggyant a sapkája alól. A Kollégium előtt álltak meg, s csodálkozva nézték a hatalmas épületet, ami teljesen épen emelkedett ki a többi épület közül. Bementek. A Nagykönyvtár beosztottjai fogadták őket. Végigmentek a termeken, hallgatták a bátortalan hangokat, amelyek még

most is félelmet takartak. Igen, ez iskola, ezek a könyvtárszobák. Sok értékes régi könyvvel, amiből 150 európai számba menő ritkaság. De... azokat... elvittük Budapestre, hogy megmaradjanak. (Mind elpusztult).

Jegorov csendben hallgatta. Ekkor már a díszterembe értek. A Pollack Mihály által épített gyönyörű helyiség polcain szépen simultak a könyvek. A kultúra igazi hajléka.

A társaság megállt. Ugyanis Jegorov összecsapta bokáit, s szalutált. Igen. Ez iskola. Hol vannak a tanulók?

Nálunk ma karácsonyi szünet van, s... hát?

A szünet leteltével kezdjek meg, kérem, az oktatást. A rendért én felelek.

... Ha nem estél el a további harcokban, s élsz valahol országodban, engedd meg, hogy most mi szalutáljunk, Jegorov.

Anekdoták

Egy szép, napos délután kiszöktem a kollégiumból az egyik barátommal a városba udvarolni. Találkoztunk is lányokkal, s elindultunk sétálni. Amikor az egyik patak hídjára értünk, két-ségbeesve vettük észre, hogy szemben jön velünk fizika tanárunk egy csinos fiatal hölgygel.

Kikerülni vagy észrevétlenül elmenni mellette nem lehetett, így nem volt más hátra, mint találkozáskor köszönni neki.

Másnap fizika óránk is volt.

A tanár bejött, elővette kis noteszét, s vészjóslón lapozgatni kezdett benne. Az osztályban síri csend volt. Ő lapozgatott tovább. Egyszer csak megszólal.

Szücs és Tóth. Jöjjenek ki.

Kimentünk.

Jöjjenek közelebb!

Közelebb mentünk.

Na, halljuk, azaz jöjjenek még közelebb. Amikor már csak fél lépésre voltunk tőle, ismét megszólalt.

Hajoljanak ide.

Odahajoltunk. Ő ránk kacsintott és megszólalt suttogva.

Mit szólnak, milyen jó nővel voltam tegnap?

Majd kiabálva. Mars helyre! Meg ne lássam ezt még egyszer.

Szücs András IV. b.

Historia docet

A Pataki Ifjak Társaságának!

Lehetetlen, fiatal Barátaim! hogy Társaságtok' nevében, a' Titoknok által számomra küldött Párthenonért köszönetet ne mondjak; 's egyszersmind ki ne jelentsem az örömet, mellyet mind annyiszor érzek, valahányszor Magyar Ifjakat látok, szépet, jót, nemest magok elébe cél gyanánt tűzni, 's elérésére közös erővel törekedni. Az én hazám, ez a mi kedves hazánk sok minden híjával van; de vigasztal a' remény, hogy a' serdülő Ifjúság igyekezni fog gazdagabb jövendőt felhozni. Igen is, szeretett Barátaim, vigyétek által szép törekvésteket az iskola' csendes falain túl, majd a zajló életbe is; 's ne feledjétek el soha, hogy a' hazáért minden lehetségest tenni szent kötelesség, de csak tiszta, hűkeblű egyesületek által lehetséges. Széllyeltartás volt e' nemzet' férge századokig; azért óhajtom: ez összetartás' szelleme, mely benneteket egybekötött, terjedő hatalomban kísérjen az életen keresztül. Fogadjátok el áldásomat; éljetek szerencsésen; emlékezzetek ezentúl is rólam, a férjfiról, ki felette keveset tehetett, de sokat 's vérző szívvel küzdött.

Posony, September 7-dikén, 1834.

Kölcsey Ferencz m. k.

A z e m b e r

Hosszú hajam suhogva száll
Száguldottam. Üvöltés, bömbölés, sirás kísér
Lábamon korcsolya
Alatta pálya
Sötét, meredek
Nem láttam végét
A kísérteties fényben
A pálya kanyargott
És én üvöltöttem
Élveztem az örült száguldást
A bömbölést, a sötétet
A végtelen zuhanást
És tudtam, hogy lent a mélyben
A végtelen pálya végén vár
A VÉG
Pedig magasról jöttem, mert
Én voltam az ember

Kormos Ferenc IV. d.

BALÁS ATTILA

versei

Nominális tél

Hó és csend. Tél
Hideg, jég. Szél
Szánkó, sí, korcsolya
Tó, szél kél. Fakutya
Emberek a tavon
Fehérség. Balaton

Életbölcselet

Mondod: Az élet
mint a gyertya fogy.
— Fogd hát fel edényben
S vissza a kanóchoz
Már nem csurog,
Csak párolog.

Természettudomány

A telepátiaőről

A napi sajtóban, szaklapokban gyakran szokás beszélni a telepátiaőről, s néhány olyan jelenségről, amit magyarázni nem tudnak, de kapcsolatban hozhatjuk a telepátiaőrrel. Annak ellenére, hogy elég sokszor szóba kerül, a legtöbb embernek homályos elképzelései vannak róla.

Röviden azt mondhatnánk, hogy gondolat-, ill. akaratátvitel. Ez utóbbi történhet hangos beszéddel, mikor a hipnotizőr ún. hipnotikus álmába ringatja a médiumot, aki a szavak útján közölt utasításokat legtöbbször maradéktalanul végrehajtja. Ez a hipnózis.

A telepátia sokkal titokzatosabb, ui. itt, amit az egyik ember gondol, érzel, arra gondol a másik is, elég gyakran azt a környezetet is érzékeli, amiben a másik személy van. Nagyon sok ilyen jelenséget jegyeztek fel, helyhiány miatt azonban csak egy példát hozhatok.

„Egy fiatalember (1918) egyik reggel a következőket észlelte: különös módon megjelent előtte leánytestvére, s elfúló hangon néhány szót szót, az utolsó szavait „... enyészet“: tisztán hallotta. Rövidesen levelet kapott édesanyjától, aki tudatta vele, hogy húga meghalt — utolsó szavai: „...nincs hamu, nincs enyészet.“ Az időpontok nagyon pontosan megegyeztek, az esetet jegyzőkönyvbe foglalták, s szavahihető tanúk igazolták. (Vasziljev: Telepátia — 29. old.)

Az ilyen jellegű eseményeket spontán telepátikus megnyilvánulásoknak nevezzük. Aki az eseményeket továbbítja, induktornak, aki felfogja, percipiensnek nevezzük.

Megfigyelések szerint a telepátikus kapcsolatok fiatalokban, barátok testvérek között gyakoribbak, de általában nem tartós ez a képesség. A kísérletek eredményei bizonyítják, hogy aki rendelkezik ilyen képességekkel, olyan fokra fejlesztheti, hogy a kísérletek sikeressége 70% feletti lesz, elég tartósan. Az útleírások szerint az indiai jogik és a tibeti lámák nagyrésze kitűnő telepátikus képességekkel rendelkezik.

Az elektromágneses hullámok felfedezése után feltételezték, hogy a telepátikus információ is így terjed. Megismerve tulajdonságukat, végeztek kísérleteket oly módon, hogy a kísérleti személyeket zárt fémfülkékben helyezték el. Műszerekkel megvizsgálták, elektro-

mágneses hullámok nem hatoltak át rajta, a telepátikus kapcsolat azonban így is létrejött. Több alkalommal sikerült a kapcsolatteremtés igen nagy távolságban levő személyek között is, az egyik mélyre merült tengeralattjárón tartózkodott. A sikeres kísérletek számtott valószínűsége 20%, az eredmény 70% volt. Az említett körülmények kizárják annak a lehetőségét, hogy elektromágneses hullámok játszanának szerepet az információk továbbításában.

Felmerül tehát a kérdés: mi továbbítja a gondolatokat? Az agyban végbemenő gondolkodási folyamatokról meglehetősen keveset tudunk, annyi azonban biztos, hogy gondolkodáskor ún. bioáramok keletkeznek, s különféle kémiai folyamatok mennek végbe. Az elektromágneses hullámokat kizártuk, meg kell tehát vizsgálni, milyen kémiai folyamatok során keletkeznek olyan részecskék vagy hullámok, amelyek alkalmasnak látszanak információ-továbbításra, s áthatolnak olyan anyagokon (fém, víztömeg), amelyek az elektromágneses hullámoknak akadályt jelentenek.

Foglalkoztam az elemi részecskék fizikájával, s felfigyeltem egy neutrínó nevű stabil részecskére. Tömege kisebb 1/2000 elektrontömegnél, elektromágnesség szempontjából semleges. Áthatolóképessége, rendkívül kis mérete és tömege miatt, igen nagy, több száz fényévet is megtehet anélkül, hogy egy másik részecskébe ütközne.

Megfigyelték, hogy egyes molekulák — pl. (HD) — között nem az elektron által létrehozott kovalenskötés, hanem az elektronnál jóval nagyobb tömegű mezonok hoznak létre kötéseket. Ha feltételezzük, hogy az agyban lejátszódó gondolkodáskor olyan folyamatok, melyekben ilyen molekulák is szerepelnek, érdekes dologra figyelhetünk fel. A mezon élettartama kicsi (10⁻⁶ sec.), vagy befogódik a magba, vagy elbomlik, s akkor neutrínó keletkezik. Mivel a végbemenő kémiai változásokat a gondolkodás befolyásolja, szabályozza, a kirepülő neutrínók már információt tartalmazhatnak — kettes számrendszerben. A percipiens az így kibocsájtott jeleket észlelné, de tudat alatt. Ezeknek a jeleknek át kellene alakulni bioáramokká.

Közismert az anyag hullámrészecske kettős természete. Ha abból a megállapításból indulunk ki, hogy az elemi részek valamilyen erőter elemi gerjesztéssel (a foton elektromágneses térerősség rezgés), arra a következtetésre jutunk, hogy léteznie kell olyan erőternek, ami neutrínót gerjeszt, s bizonyos mértékig az elektromágneses hullámokhoz hasonlóan terjed. Így könnyebben lehetne magyarázni a kibocsájtott jelek felfogását és folyamatosságát.

Ha sikerülne felfedezni, ill. azonosítani ezt az erőteret, azt hiszem a telepátia lényegét fizikai szempontból megoldottnak tekinthetnénk. Igen nagy jelentőségű volna, ha a neutrínóhullámokat, ill. az őt gerjesztő erőteret a technika tudná alkalmazni hírközlésre, különösen nagy távolságból. Gondolok itt bolygóközi kapcsolatokra.

Deák Ferenc IV. a

KORMOS FERENC

Versike

*Még kísért az árnya
Még itt van ő
De elmossa lassan az idő
Új lányok jönnek, új fejek
Én kutatok köztük, keresek
Olyan kell nekem, ki felvidít
Ha pimasz vagyok megfenyít
Ki tetszik nekem
És megért
De nem felejt el másékért*

Juhász László IV. a Linó

$$\frac{e}{f} = \frac{q}{a} \quad \frac{e}{f} = \frac{\frac{ab}{a+c}}{a} \quad \frac{e}{f} = \frac{ab}{a(a+c)}$$

$$\frac{e}{f} = \frac{b}{a+c}$$

$$\frac{a}{c} = \frac{q}{b \cdot q}$$

$$ab - aq = cq$$

$$ab = aq + cq$$

$$ab = q(a + c)$$

$$g = \frac{ab}{a + c}$$

Egy háromszög szögfelezőinek metszéspontja a szögfelezőket olyan arányban osztja, mint a szöggel szemköztes oldal és a másik két oldal összegének aránya.

Iskolánk története

A mohácsi csatavesztés történelmünknek egyik legszomorúbb állomása. E súlyos vereség a független magyar állam bukását jelentette. Népünket e csatavesztés után két súlyos veszély fenyegette. A világalomra törő török birodalom, majd a Habsburgok. Ez utóbbi „egy birodalom, egy vallás” címmel meghirdetett centralizációs elve jelentett nagy veszélyt maradék függetlenségünk számára. A magyar nép a Mohácsnál nagy vereséget mért államhatalomtól (katolikus) védelmet nem nagyon várhatott, új eszmékkal kötötte össze függetlenségi mozgalmát, az Európa-szerte kibontakozó reformációval. Ilyen körülmények között került sor iskolánk, a Sárospataki Főiskola megalapítására.

„Perényi Péter dicsőséget szerzett magának a reformáció folytán, mivel a hegyaljai egyházakat reformálta: Újhely városát, stb.: Kopácsi István és Sztáray által Sárospatakot lutheri hitben. Perényi a sárospataki iskolát kezdte alapítani, befejezván azt később Perényi Gábor, aki a Pétertől kezdett vártemplomot is befejezte.”

Az alapítást II. Miksa király 1572-ben jóváhagyta: „Hogy az egyház lelkeszei számára a néhai Perényi Péter és Gábor által meghatározottak megadassanak, igazságosnak lenni ítéljük.”

A XVI. század végétől a reformáció vált már a függetlenségi harcaink ideológiájává, így a Sárospataki Főiskola éppen ezen szabadságharcoknak lett egyik zászlóvivője.

Szántó László IV. a

Humor

1. Lorántffy Zsuzsanna bús özvegységében számos ifjakkal gyarapította a Sárospataki Főiskolát.
2. Rákóczit németek nevelték, német nőt vett feleségül, de mindkettő csak félig sikerült.
3. Az üstökös olyan csillag, melynek magja van és csóválja a farkát.
4. Mikor Toldi Miklós a nádasba ment, megfogadta, hogy addig nem jön vissza, míg minden dolgát el nem végezte.
5. Irodalom órán a Toldi szerelméről van szó. Néhányan nem értik, hogyan mehetett feleségül Örzse Lajoshoz, amikor apáca volt.
— Még nem esküdött fel — magyarázta a tanár.
— Csak pecúrapáca volt — jegyzi meg valaki.
6. Brutus tettét (öngyilkosságát) helyeslem, mert a fejlődés mozgatója az osztályharc.
7. Antigoné nem bírta tovább az alvilági életet, ezért öngyilkos lett.
8. Mari faggatására Feri bevallotta, hogy ő a leány. A felöltözött szülők egy táncolni vágyó boldog gyermeket találtak lányukban.
9. Tanuló : Tanár úr kérem, fáj a fejem.
Tanár : Tartsd rajta a nyelved, fiam!

Vers

Akarjátok, hogy így legyen.

Lázalom lökte elélem e képet?
Vagy megálmodtam a messzi valót?
Válaszolatok!
Egy bomba lecsapott
Füstölgő romhalom
Ez maradt mögötte
Vér, könny és fájdalom
Anya sírva borult halott fiára
A sebből égő vér szakadt
Madár próbált röpködni fára
Lövés dörrent, s a földön maradt
Aztán a gyilkos H robbant
s emelkedni kezdett a gombafelleg
A szél elült: a halott fák ágait
Alig borzolta egy csöppnyi lehelet
A földi fények kihunytak
A városok vak tetemekké váltak
s az ember csak feküdt... feküdt... feküdt...
Átengedte a teret a pusztításnak
Akarjátok, hogy ez legyen?
A háború vérrel, nyomorral jár!
S utána pusztulás marad
De tudjátok, mi az, ha egy őrült
kezébe pisztolyt, s gránátot ragad?
A táltos világ ha tettere készül
Vajon ki fogja megállítani?
Mi lesz, ha mint már annyiszor, új őrült támad?
s kezét vérbe akarja mártani?

Burom Zoltán IV. d.

HÍREINK

Kedves Barátaink!

Engedjétek meg hogy ismeretlenül is így szólítsunk Benneteket abban a reményben, hogy rövid időn belül valóban jó barátok leszünk.

Mi a Királyhelmeci Általános Középiskola diákjai vagyunk. Iskolánkon a tanulmányi idő csak három év, miután az alapiskola kilenc éves. Hazánkban megalakulóban van a Szlovák Ifjúsági Szervezet (SZISZ). A mi járásunkban már 1969. dec. 12-én megalakult, melynek keretében működik a Magyar Ifjúsági Tanács is. Mivel a mi iskolánk kétnyelvű (magyar és szlovák), de egy közös ifjúsági szervezet keretében dolgozunk, mindkét tanáccsal együttműködünk. A címetekhez a SZISZ-en keresztül jutottunk, és szeretnénk veletek baráti kapcsolatot kötni, egyelőre csak levél útján. Levelezés útján szeretnénk megismerkedni munkátokkal és az életetekkel, az ifjúsági szervezeteken belül is és azon kívül. Ebben az iskolai évben már sikerült megvalósítani eddigi terveinket kisebb-nagyobb sikerrel. Távlati tervünk, hogy május folyamán néhányan ellátogattok hozzánk (reméljük ez is sikerül majd), és így közvetlenül megismerkedhettek ezzel a környezettel, amiben mi is élünk. Reméljük, hogy miután megismerkedünk egymás szokásaival, életével, már közös problémáinkról, örömeinkről írunk.

A korai válasz és a baráti együttműködés reményében zárjuk levelünket.

Maradunk baráti üdvözlettel:

A Királyhelmeci Általános Középiskola diákjai

Eredményeinkből

A középiskolák országos „Kazinczy szépkiejtési verseny”-én a megyei fordulóban *Kohler Katalin* III. b. o. tanuló első helyezést ért el (Sátoraljaújhelyen).

Az Országos Középiskolai Szavalóverseny megyei döntőjén *Szabó Imre* IV. f. o. második helyezést ért el. (Szerencsen).

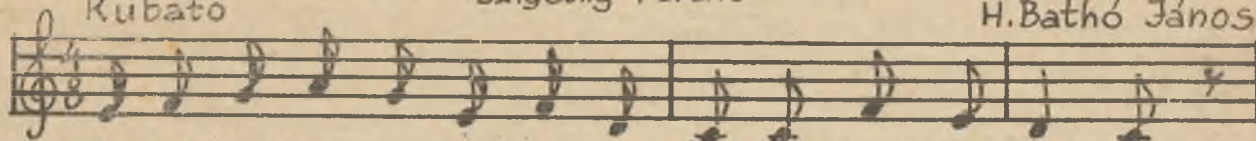
A Megyei Középiskolai Kollégiumok vetélkedőjén, amit felszabadulásunk 25. évfordulójára rendezett a Megyei KISZ Bizottság, csapatversenyben első a Sárospataki Kossuth Kollégium csapata (*Sándor Béla, Szántó László, Fehér József*), ugyanitt egyéniben első: *Sándor Béla*.

Bodrog partján van egy város...

Rubato

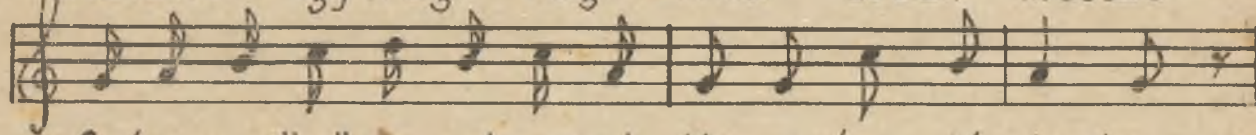
Szigethy Ferenc

H. Bathó János

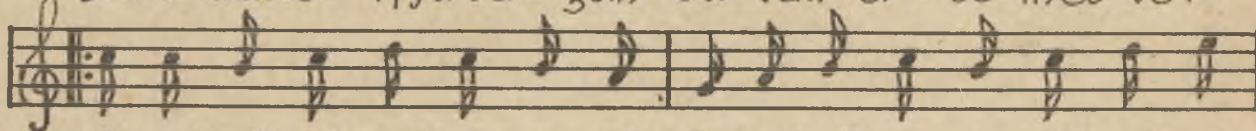
1. Bodrog partján van egy város Én is laktam benne

2. Valahol egy régi - régi Kicsi utcán messze

Százszor volt ott a szívemnek Kacagó jó kedve

Diák-dalos ifjúsá-gom Ott van el - te - met - ve!

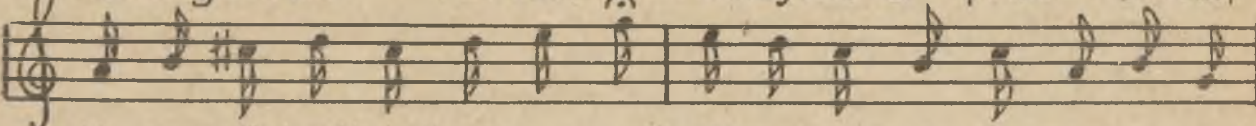
De sok álmat, sok ö - römet Sugott ott az iskola - kert

Hej de egyszer egy nótával Elmegyek még, csak azt az egy

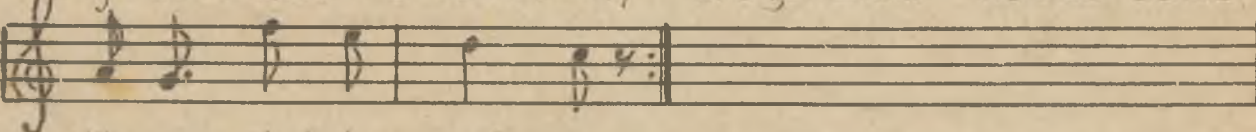
Bólintgató fá - ja! Deresedő öreg fejjel

Boldog órát várom. Felhajtom a pohár borom,

Könnyre fakadt két szememmel. Ma sem bírok a szívemmel

Új nótámat eldalolom, Megsiratom nótás-dalos

Ha gondolok rá - ja.

Elszállt ifjú - sá - gom!

Sárospataki Krónika

A GIMNÁZIUMI IFJÚSÁG LAPJA

Szerkesztő és a kiadásért felel: Hajdú István tanár

Szerkesztőség és a kiadás helye: Rákóczi Gimnázium, Sárospatak

Ifjúsági szerkesztők: Sándor Béla, Mester Judit, Ullrich Katalin, Krakkai Ernő, Kádás Éva, Iván Gyula,
Póczos Barna, Juhász László, Lahocsinszky Pál

Tanár szerkesztők: Dolay Béla, Juhász Ferenc, Sipcs István, Szigethy Albert, Dr. Bertha Zoltán,
Zabó Zoltán, Fenyvesi András, Páldi Jeremiás